

2. ส่งเสริมการเรียนรู้ศาสนาควบคู่กับสายสามัญ

ส่งเสริมการเรียนรู้ศาสนาควบคู่กับสายสามัญปัจจุบันดำเนินการไปแล้วคือ

- จัดทะเบียนสถาบันศึกษา และสนับสนุนทางการได้จัดการเรียนรู้ในสถาบันศึกษา
ปอเนาะ การจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบบูรณาการสำหรับผู้เรียนในสถาบันศึกษา
ปอเนาะ รวมทั้งการส่งเสริมครูไปสอนวิชาสามัญในสถาบันศึกษา

- ยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของบุคลากรอิสลาม ทั้งหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
และหลักสูตรปริญญาตรีต่อเนื่อง โดยเปิดโอกาสให้เทียบโอนผลการเรียน และประสบการณ์
รวมทั้งการสนับสนุนให้มีการศึกษาและวัฒนธรรม ณ ประเทศมาเลเซีย

3. ปรับปรุงสวัสดิภาพและสวัสดิการครู

ด้านการปรับปรุงสวัสดิภาพและสวัสดิการครูเช่น

- จัดสรรค่าตอบแทนพิเศษเป็นรายเดือนสำหรับครูทั้งรัฐและเอกชน คนละ 2,500 บาท/
เดือน

- จัดให้มีการประกันชีวิตครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคน

- เพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยให้แก่ครู อาจารย์ และสถานศึกษา

- จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์
ความไม่สงบในพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ทายาทจนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี

4. ความพร้อมด้านบุคลากรการศึกษาในการพัฒนาการเรียนรู้พุทธวัฒนธรรมท้องถิ่น

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทรัพยากรที่เป็นหน่วยจัดการศึกษาหรือสนับสนุนการ
จัดการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างหลากหลาย ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
ครอบคลุมการศึกษาสายสามัญ อาชีพและศาสนา กล่าวคือ สถานศึกษาในระบบมีจำนวน
ทั้งสิ้น 1,202 แห่ง แยกเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,129 แห่ง เฉลี่ยตำบลละประมาณ
5 แห่ง สถานศึกษานอกระบบ 2,742 แห่ง เฉลี่ยตำบลละประมาณ 11 แห่ง สำหรับสถาบันที่จัด
การศึกษาให้แก่ประชาชนทางศาสนา ปรากฏว่าศาสนาที่เป็นประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ที่นับถือ
มีสถาบันการศึกษาสำหรับสอนเยาวชนในชั้นต้น คือ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด (เรา
เถาะฮ์) และศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) จำนวน 1,735 แห่ง เฉลี่ยตำบลละ
ประมาณ 7 แห่ง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทุกประเภทและสถาบันศึกษาปอเนาะ
จำนวน 489 แห่ง เฉลี่ยตำบลละประมาณ 2 แห่ง (สำนักงานศึกษาธิการเขต 2, 2537. น.18)

สถาบันศึกษาของคณะสงฆ์และประชาชนที่นับถือพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียน
พระปริยัติธรรม ศูนย์ธรรมศึกษา ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีจำนวนทั้งสิ้น 93
แห่ง เฉลี่ย 3 ตำบลต่อ 1 แห่ง

นอกจากนี้ในพื้นที่สามจังหวัดยังมีทรัพยากรที่สนับสนุนการศึกษาแก่ประชาชน ซึ่งเป็น
สถาบันทางศาสนา เช่น มัสยิด จำนวน 1,254 เฉลี่ยตำบลละประมาณ 6 แห่ง วัดและสำนักสงฆ์

199 แห่ง เฉลี่ยประมาณ 2 ตำบล ต่อ 1 แห่ง ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีครู และบุคลากรจำนวน 28,809 คน มีกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เฉลี่ยโรงเรียนละ 10 คน ประมาณ 11,209 คน และเครือข่ายผู้ปกครองและโรงเรียนละ 50 คน (สำนักงานศึกษาธิการเขต 2, 2536. น.17)

โดยสรุปในแต่ละตำบล จะมีทรัพยากรทางการศึกษาโดยประมาณดังนี้

1. สถานศึกษาในระบบ จำนวน 4 แห่ง
2. สถานศึกษานอกระบบจำนวน 11 แห่ง
3. สถานศึกษาทางศาสนาอิสลาม แยกเป็นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์(เราะฮะฮ์) / ศูนย์อบรมจริยธรรมฯ (ดาดีกา) จำนวน 7 แห่ง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม/สถาบันศึกษาปอเนาะ จำนวน 2 แห่ง
4. สถาบันการศึกษาทางพุทธศาสนา จำนวน 3 ตำบลต่อ 1 แห่ง

รัฐได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาด้านการศึกษาชายแดนภาคใต้ และกำหนดยุทธศาสตร์ เป็นพิเศษ การพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ที่มีจุดแข็ง และจุดอ่อนคือ ปัจจัยความพร้อมเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาพัฒนาเยาวชนอาทิพิจารณาจาก

1. ทรัพยากรทางการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

- หน่วยงาน สถาบันการศึกษาในพื้นที่ที่มีจำนวนมาก กระจายอยู่ในทุกพื้นที่ซึ่งมีความหลากหลายทั้งสายสามัญ ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 3,970 แห่ง กระจายทั่วพื้นที่

- ศาสนิกสถานมีจำนวนมากโดยเฉพาะมัสยิด มีจำนวน 1,654 แห่ง สถาบันศึกษาปอเนาะ มีจำนวน 303 แห่ง กระจายครอบคลุมทุกพื้นที่ เป็นสถานที่อบรมประชาชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม

- มีผู้นำศาสนาและนักวิชาการอิสลามศึกษาในพื้นที่ ทั้งยังมีกรรมการสถานศึกษา และเครือข่ายผู้ปกครองเป็นจำนวนมาก ซึ่งให้ความร่วมมือกับรัฐ ในการพัฒนาจังหวัดชายแดนใต้

2. การจัดการศึกษาและภาษา

- ประชาชนและเยาวชนมีโอกาสเรียนรู้อิสลามศึกษาอย่างทั่วถึงทั้งในและนอกระบบโรงเรียน

- เยาวชนส่วนใหญ่ร้อยละ 78.43 ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสถาบันศึกษาปอเนาะซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

- เยาวชนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยได้ดี และประชาชนมีความเข้าใจ สามารถใช้เพื่อการสื่อสารได้

3. ระบบการบริหาร

- รัฐมีความตื่นตัวในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาของจังหวัด

ชายแดนภาคใต้

- กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและการบริหารการศึกษาสามจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ เพื่อประสานสถาบันการศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่

ปัญหาการพัฒนาการศึกษาในภาคปัจจุบันพบว่าได้แก่ปัญหาเช่น

1. ทรัพยากรทางการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

- หน่วยงานสถาบันการศึกษามีความหลากหลาย แต่ยังขาดการประสานและเชื่อมโยงในการปฏิบัติงาน

- สถาบันศาสนาขาดความดูแลสนับสนุนด้านหลักสูตรการจัดการศึกษา ทำให้มุ่งสอนเฉพาะศาสนา แยกส่วน ไม่เชื่อมโยงกับการศึกษาด้านอื่น ๆ

- ยังมีบุคคลจำนวนหนึ่งอาศัยสถาบันศาสนา สอนศาสนาและปลูกฝังความคิดที่ไม่ถูกต้อง และมีผลต่อความมั่นคงของจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. การจัดการศึกษาและภาษา

- การจัดการอิสลามศึกษามีความหลากหลายและขาดความเชื่อมโยงในทางปฏิบัติการเทียบโอนผลการเรียนในแต่ละระดับ

ขาดความสมดุลในการศึกษาต่อในสาขาวิชาอื่น และเป็นข้อจำกัดในการศึกษาต่อในภูมิภาคอื่น

- การแปลเอกสารคำสอนมาเป็นภาษาไทยยังมีความบิดเบือนทำให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง

- ระบบราชการยังไม่เอื้ออำนวยให้ประชาชนมีความคุ้นเคยกับการใช้ภาษาไทยและการประสานของทางราชการ

3. ระบบการบริหาร

- การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับนโยบายบ่อยครั้ง และขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติตามนโยบาย

- หน่วยงานการศึกษาในพื้นที่ ขาดการบูรณาการการดำเนินงานกิจกรรมร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ

สถานการณ์ชายแดนภาคใต้และผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพกระบวนการศึกษาปัจจุบัน

นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 เริ่มมีเหตุการณ์รุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จนถึงปัจจุบันสถานการณ์ดังกล่าวมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นการลอบทำร้ายและทำลายชีวิตของประชาชนผู้บริสุทธิ์ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ไม่เว้นแม้แต่พระภิกษุ สามเณร และบุคลากรทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง การลอบวางเพลิงและทำลายทรัพย์สินของรัฐ ประชาชน และสถาบันศาสนา ทั้งวัด มัสยิด โรงเรียน สถานที่ราชการ ซึ่งล้วนเป็นศูนย์รวมจิตใจและศูนย์กลางการบริหารประชาชนทั้งสิ้น สร้างความหวาดหวั่น และความหวาดกลัวภัย

อันตรายอย่างยิ่ง ทำลายขวัญและความสงบสุขของประชาชนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่ออย่างใหญ่หลวงต่อการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเช่น

การลอบวางเพลิงโรงเรียน นับตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2547 ถึงวันที่ 28 มิถุนายน 2548 มีการลอบวางเพลิงอาคารเรียนและบ้านพักครู จำนวน 25 วัน จำนวน 57 แห่ง / ครั้ง แยกเป็นปี 2547 จำนวน 11 วัน 28 แห่ง / ครั้ง ปี 2548 จำนวน 14 วัน 29 แห่ง / ครั้ง นับว่าส่วนหนึ่งปัญหาความรุนแรงต่อระบบการศึกษาชายแดนภาคใต้จะเห็นจากการที่โรงเรียนถูกลอบวางเพลิงในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ปี 2548 (ถึงเดือนมิถุนายน) ในภาพรวมมีสูงกว่าปี 2547 มากที่สุด (16 แห่ง / ครั้ง) รองลงมา คือ จังหวัดยะลา (7 แห่ง / ครั้ง) และนราธิวาส (6 แห่ง / ครั้ง) ปี 2547 จังหวัดนราธิวาส มีโรงเรียนถูกลอบวางเพลิงมากที่สุด (15 แห่ง / ครั้ง) รองลงมา คือ จังหวัดปัตตานี (7 แห่ง / ครั้ง) และจังหวัดยะลา (6 แห่ง / ครั้ง) อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบดังกล่าว เป็นการเปรียบเทียบเหตุการณ์ปี 2547 ทั้งปีกับปี 2548 เพียงครึ่งปี หรือ 6 เดือน เท่านั้น สถานการณ์การลอบวางเพลิงยังมีจำนวนใกล้เคียงกัน จึงมีแนวโน้มว่า หากไม่มีการป้องกันปัญหาที่ชัดเจนแล้วสถานการณ์การลอบวางเพลิงจะมีเพิ่มมากขึ้นในเวลาที่เหลืออีก 6 เดือน ข้างหน้าของปี 2548 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549. น 2)

นอกจากนั้น ยังพบว่า โรงเรียนที่ถูกลอบวางเพลิง อยู่ในพื้นที่อำเภอ 3 อันดับแรก ดังนี้ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี จำนวน 10 แห่ง อำเภอรามัน จำนวน 7 แห่ง และอำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส 6 แห่ง ทั้ง 3 อำเภอ มีโรงเรียนถูกลอบวางเพลิงทั้งปี 2547 และปี 2548

3.1 การลอบทำร้ายและทำลายชีวิตครู บุคลากร และนักเรียน / นักศึกษา การลอบทำร้ายครู ผู้บริหารและบุคลากร นับตั้งแต่เดือนมีนาคม 2547-28 มิถุนายน 2548 มีครู ผู้บริหาร และบุคลากรถูกลอบทำร้าย เสียชีวิตและบาดเจ็บ จำนวน 35 ครั้ง รวม 49 ราย แยกเป็นเสียชีวิต 24 ราย บาดเจ็บ 22 ราย ไม่บาดเจ็บ 3 ราย ในปี 2547 มีจำนวน 29 ราย แยกเป็นเสียชีวิต 14 บาดเจ็บ 11 ในปี 2548 ถึงวันที่ 28 มิถุนายน จำนวน 24 ราย แยกเป็น เสียชีวิต 10 บาดเจ็บ 11 ราย และไม่บาดเจ็บ 3 ราย การลอบทำร้ายชีวิตครู และบุคลากรของโรงเรียนในภาพรวมปี 2547 สูงกว่า ปี 2548 (ถึงเดือนมิถุนายน) โดยปี 2547 มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บมากกว่า ปี 2548 ถึงเดือนมิถุนายน

อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบดังกล่าว เป็นการเปรียบเทียบเหตุการณ์ปี 2547 กับปี 2548 เพียงครึ่งปีหรือ 6 เดือนเท่านั้น ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า หากไม่มีการป้องกันปัญหาที่ชัดเจนเช่นเดียวกันแล้ว สถานการณ์การลอบทำร้ายและทำลายชีวิตครูและบุคลากร จะยังคงมีเพิ่มมากขึ้นกว่านี้ในอีก 6 เดือน ข้างหน้า เช่นเดียวกันมีการลอบทำร้ายและทำลายชีวิตครูยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นสร้างความสั่นสะเทือนจิตใจของประชาชน ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ปัจจุบัน

- การลอบทำร้ายและทำลายชีวิตนักเรียน นักศึกษา นับตั้งแต่ 10 มีนาคม 2547 ถึง 28 มิถุนายน 2548 มีนักเรียน นักศึกษา ถูกลอบทำร้ายและทำลายชีวิต จำนวน 20 ราย แยกเป็น เสียชีวิต 2 ราย บาดเจ็บ 18 ราย โดยปี 2547 จำนวนรวม 10 ราย แยกเป็น นักศึกษาเสียชีวิต 2 ราย นักเรียนบาดเจ็บ 8 ราย ปี 2548 (ถึงเดือนมิถุนายน) จำนวนรวม 10 ราย แยกเป็น ผู้บาดเจ็บ 10 ราย และไม่มีผู้เสียชีวิต จำนวนนักเรียนนักศึกษาที่ถูกลอบทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บ และเสียชีวิตในภาพรวม ปี 2547 และปี 2548 ถึงเดือนมิถุนายน 2548 มีจำนวนเท่ากัน โดยในปี 2548 เพียง 6 เดือน มีผู้ได้รับบาดเจ็บสูงกว่า ปี 2547 ทั้งปี(เรื่องเดิม น.4)

อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบดังกล่าว เป็นการเปรียบเทียบเหตุการณ์ ปี 2547 กับปี 2548 เพียง 6 เดือน จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า หากไม่มีการป้องกันปัญหาที่ชัดเจน เช่นเดียวกันแล้ว สถานการณ์การลอบทำร้ายและทำลายชีวิตนักเรียนนักศึกษา จะยังคงมีเพิ่มมากขึ้นกว่านี้ในอีก 6 เดือนข้างหน้าเช่นเดียวกัน

จากข้อมูลความรุนแรงดังกล่าว ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ขอย้ายออกจากพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี 2548 จำนวน 4,140 คน จากจำนวนครูทั้งสิ้น 12,317 คน คิดเป็นร้อยละ 33.6 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของประเทศที่สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการแก้ไขและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครู และบุคลากร และนักเรียนอย่างเร่งด่วน

- การมีเด็กกำพร้า จากการสูญเสียบิดา-มารดา การหย่าร้างและเด็กที่ได้รับผลกระทบ จากเหตุการณ์ความไม่สงบ จากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบที่ผ่านมา ส่งผลให้เด็กกำพร้าที่สูญเสีย บิดาและมารดา รวมทั้งเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าว จนไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ จำเป็นที่การศึกษาต้องเข้าไปให้ความดูแลช่วยเหลือ จำนวนทั้งสิ้น 6,522 คน แยกเป็นเด็กกำพร้า 6,022 คน จำแนกเป็นรายจังหวัด จังหวัดยะลา 2,262 คน จังหวัดปัตตานี 983 คน และจังหวัดนราธิวาส 2,777 คน และเด็กที่ได้รับผลกระทบ จำนวน 500 คน จำแนกเป็น จังหวัดยะลา 206 คน จังหวัดปัตตานี 236 คน และจังหวัดนราธิวาส 58 คน จำนวนเด็กกำพร้า จากเหตุการณ์ไม่สงบที่ผ่านมาในจังหวัดนราธิวาสมีจำนวนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ จังหวัด ยะลา และปัตตานีตามลำดับ รวมทั้งจำนวนเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ไม่สงบในจังหวัด ปัตตานีมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ จังหวัดยะลา และนราธิวาส ตามลำดับ ซึ่งให้เห็นว่า จำนวนเด็กเหล่านี้ หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะด้านการศึกษา ไม่เข้าไปรับผิดชอบดูแล และเยียวยาแก้ไข ถึงส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมโดยรวมต่อไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

- ปัญหาการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารของประชาชน จากความหลากหลายของภาษา และวัฒนธรรม รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ ที่ใช้ภาษามลายูในวิถี ชีวิตประจำวัน และมีการเรียนศาสนา หรืออิสลามศึกษาทั้งในและนอกสถานศึกษาที่ใช้ภาษามลายู และอาหรับเป็นหลัก ส่งผลให้นักเรียนและประชาชนขาดทักษะในการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร และแม้ว่าภาษาไทย จะเป็นภาษากลางที่รัฐกำหนดเป็นภาษาราชการ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาชั้น

พื้นฐานได้กำหนดไว้เป็นวิชาบังคับก็ตาม แต่ก็พบว่า คนไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ บางส่วนในบางท้องถิ่นยังคงมีปัญหาในการสื่อสารภาษาไทย ทำให้ขาดความรู้และทักษะในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่สามารถใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาอาชีพและอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างกลมกลืนเพื่อการดำรงชีวิตที่มีความสุขอย่างยั่งยืนได้

จากข้อมูลพื้นฐานปี พ.ศ. 2548 พบว่าประชากรอายุ ช่วง 15-60 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงาน อ่านและเขียนภาษาไทยได้น้อยในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในจังหวัดนราธิวาสรองลงมาได้แก่ จังหวัดปัตตานี และยะลา ตามลำดับ

คนอายุ 15-60 ปี ในปี 2548 อ่านออกและเขียนภาษาไทยได้ในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส คิดเป็นร้อยละ 97.05 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายของประเทศที่กำหนดไว้ร้อยละ 100 และเมื่อจำแนกรายจังหวัดพบว่า คนอายุ 15-60 ปี ในปี 2548 ในจังหวัดนราธิวาส อ่านออกและเขียนภาษาไทยได้น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.7 รองลงมาได้แก่ จังหวัดปัตตานี คิดเป็นร้อยละ 96.8 และจังหวัดยะลา คิดเป็นร้อยละ 97.9 ตามลำดับ(กระทรวงศึกษาธิการ,2549 น.16)

จากข้อมูลดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังคงมีปัญหาการอ่านออกและเขียนได้ในประชาชนวัยทำงาน ที่มีอายุ ระหว่าง 15-60 ปี จึงจำเป็นต้องแก้ไขด้วยการเร่งรัดให้การศึกษาด้านภาษาไทยอย่างเร่งด่วนโดยเร็ว

กล่าวโดยสรุป สถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาวิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับการจัดการศึกษาและประชาชนที่นับวันจะรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนยากที่จะแก้ไข จำเป็นที่รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการศึกษาและความมั่นคง จะต้องแก้ไขโดยเร่งด่วนและเป็น รูปธรรม

-แนวทางการพัฒนาการศึกษาชายแดนภาคใต้ที่ยั่งยืนโดยอาศัยการศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรม

จากสภาพปัจจุบัน ปัญหา และผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า แม้ว่าจะประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการ และความมั่นคงของท้องถิ่นได้เท่าที่ควร เด็กและเยาวชนบางส่วนยังขาดโอกาสในการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ประชาชนยังขาดความรู้ในการพัฒนาอาชีพ ยังคงมีปัญหาในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ ยังขาดการบูรณาการระหว่างการศึกษากับการศาสนาที่เป็นวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ยังมีการสอนศาสนาในทางที่ผิดและใช้เป็นเครื่องมือของกลุ่มทำลายความมั่นคงของประเทศ ขาดการบูรณาการทรัพยากร ในการจัดการศึกษาทั้งด้านครู บุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และงบประมาณ การศึกษาไม่เสริมสร้างให้เกิดความสามัคคีกันอย่างเป็นรูปธรรม ขาดการวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งขาดระบบบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของ

ท้องถิ่นที่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่น และที่สำคัญ เมื่อเกิดเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ มีการลอบทำร้ายครู บุคลากร การลอบวางเพลิงและทำลายทรัพย์สินของประชาชน โรงเรียน สถานที่ราชการ และสถาบันศาสนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการขาดขวัญและกำลังใจของครู และบุคลากรทางการศึกษา เกิดการหวาดกลัวอันตรายอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน

ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและให้การศึกษาเข้าถึงประชาชนทุกเพศทุกวัยอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและมีคุณภาพสอดคล้องกับสภาพสังคม ภาษา วัฒนธรรม และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงและขวัญกำลังใจในดินแดนของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันจะนำไปสู่สันติสุขและความมั่นคงของประเทศชาติอย่างยั่งยืน ปัจจุบันรัฐบาลได้มีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาคือ

ปัจจุบันเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพและศาสนา มีเศรษฐกิจที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีสมานฉันท์ สังคมสันติสุข ประชาชนทุกคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับบริการการศึกษาอย่างทั่วถึง มีการศึกษาเฉลี่ย 9.5 ปี ได้เรียนวิชา ภาษาไทย ประวัติศาสตร์ และวิชาสามัญอย่างครบถ้วน เรียนรู้วิชาชีพที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และเรียนรู้ศาสนาที่ถูกต้อง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีงานทำ เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เป็นศาสนิกที่ดี มีสมานฉันท์ ก่อให้เกิดสังคมสันติสุข ทั้งมีตัวชี้วัดคือในการพัฒนาการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมด้านวัฒนธรรม การนำไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพ เยาวชนท้องถิ่นในวัยเรียนได้รับการศึกษาภาคบังคับ ประชาชนในวัยแรงงาน ร้อยละ 50 ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คนในวัยสูงอายุทุกคนได้รับการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งด้านสามัญ วิชาชีพ และศาสนา

ด้านการพัฒนาคุณภาพการคือเด็กและเยาวชนทุกคนมีความรู้ครบถ้วน ทั้งวิชาภาษาไทย ประวัติศาสตร์และวิชาสามัญ มีความรู้และความเข้าใจทางศาสนาที่ถูกต้อง และมีทักษะทางอาชีพ ประชาชนในวัยแรงงานสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ประชาชนเป็นศาสนิกชนที่ดี มีทักษะทางอาชีพ มีงานทำ และมีสมานฉันท์ ประชาชนวัยสูงอายุทุกคน สามารถเลือกเรียนได้ตามอัธยาศัยและความต้องการทั้งด้านสามัญ วิชาชีพและศาสนา

นอกจากนี้ในด้านการพัฒนาระบบการศึกษาจะใช้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ การจัดการศึกษาโดยใช้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง คือ การจัดการศึกษาที่มุ่งให้คนทุกคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความรู้ ความสามารถเต็มตามศักยภาพสามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตบนพื้นฐานของศาสนาได้อย่างสงบสุข ทั้งนี้ปัจจุบันชายแดนภาคใต้มีประชากรที่ต้องได้รับการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย แต่มีประชาชนเพียงร้อยละ 60 เท่านั้นที่ได้รับการศึกษาดังกล่าว จึงจำเป็นที่จะต้องจัดการศึกษาให้เข้าถึงประชาชนทุกคน ให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง คุณภาพทั้งด้านสามัญ วิชาชีพและศาสนา มีความรู้ ความสามารถและ

ความสามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกันได้ รู้ประวัติศาสตร์อย่างถูกต้องชัดเจน เป็นเครื่องมือประกอบอาชีพและเพิ่มรายได้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมบนพื้นฐานของศาสนาที่ถูกต้องที่ตนนับถือ โดยวิธีการดังนี้

การดำเนินนโยบายพัฒนาการศึกษาเยาวชนดังกล่าวมีแนวทางคือ

- สำรวจและรวบรวมข้อมูลประชาชนเป็นรายบุคคลข้อมูลทะเบียนราษฎรกระทรวงมหาดไทย ข้อมูล จปฐ. ข้อมูลเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนของตำบล ปี 2547 และฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ (GIS Data base)

- สำรวจและรวบรวมข้อมูลทางการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกีฬา จากข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล

- สำรวจความต้องการทางการศึกษาของประชาชนแต่ละคนทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพและวิชาศาสนา จากการสังเคราะห์ข้อมูลประชาชนเป็นรายบุคคล

- จัดทำแผนงาน โครงการรองรับและสนับสนุนให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามศักยภาพและนโยบายการปฏิรูปการศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

นโยบายการใช้ตำบลเป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่หลากหลายวัฒนธรรมตามสภาพของท้องถิ่น

การจัดการศึกษาโดยใช้ตำบลเป็นพื้นที่เป้าหมาย คือ การจัดการศึกษาที่เน้นความสำคัญขององค์กรที่มีอยู่หลากหลายที่ตั้งอยู่ในตำบลที่มีความใกล้ชิด และให้บริการแก่ผู้เรียนและประชาชนมากที่สุด มีศักยภาพในการรองรับการแก้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้รวดเร็วทันกาล และตรงประเด็น ที่มีการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรับ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถาบันสังคม และประชาชนเป็นสำคัญ

ทั้งนี้จะพบว่าการจัดการศึกษายังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากองค์กร หน่วยงาน สถาบันและบุคคลในระดับตำบลเท่าที่ควร ส่งผลให้การจัดการศึกษาขาดฐานราก ขาดการรับรู้และแก้ปัญหาจากองค์กรและประชาชนที่มีศักยภาพในระดับตำบล ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาที่ใช้พื้นที่ตำบลเป็นเป้าหมาย โดยมุ่งให้เกิดการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกันในตำบล ทั้งหน่วยงานและบุคลากรของรัฐ เอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทุกภาคส่วน โดยใช้องค์กรทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการในตำบลเป็นหน่วยให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชน จัดทำแผนการศึกษาบูรณาการทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและกีฬา บนพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นรายตำบล บูรณาการการบริหารและการจัดการศึกษาให้เข้าถึงทุกตำบล และจัดให้มีกลไกการประสานงานระดับตำบลที่เชื่อมโยงทุกมิติ โดยวิธีการ คือ

- ดำรงรักษาการศึกษา ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ทั้งในและนอกระบบกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งทรัพยากรการศึกษาวิชาสามัญ วิชาชีพและวิทยาศาสตร์ ทั้งด้านบุคลากร เงิน/ งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ จากข้อมูลสำนักเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานการศึกษา สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นที่มีอยู่ในตำบล

- จัดทำแผนการศึกษาที่บูรณาการการศาสนา วัฒนธรรม และกีฬาในระดับตำบล ที่ครอบคลุมทั้งผู้เรียนและผู้ให้บริการหรือหน่วยงานการศึกษา รองรับความต้องการทางการศึกษาของผู้เรียนทุกคนในตำบลและจัดตั้งองค์กรการประสานงานการจัดการศึกษาเรียกว่า “ คณะพัฒนาการศึกษาระดับตำบล” โดยคัดเลือกจากองค์กร หน่วยงาน สถาบันสังคม สถานศึกษา สถาบันศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีอยู่ในตำบล เป็นศูนย์ประสานงาน และคัดเลือกผู้ทำหน้าที่ประสานงานการศึกษาในตำบลจากผู้แทนองค์กร หน่วยงาน สถานศึกษา หรือสถาบันศาสนา สถาบันสังคม โดยไม่เพิ่มตำแหน่งและอัตราข้าราชการ

- จัดให้ทุกองค์กร หน่วยงานการศึกษา สถาบันศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันทางสังคมเป็นหน่วยจัดหรือส่งเสริมการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพ และวิทยาศาสตร์ให้สถาบันศึกษา วิทยาลัยชุมชนและวิทยาลัยอาชีวศึกษาทุกแห่ง ให้การสนับสนุนส่งเสริมทางวิชาการในลักษณะของพี่เลี้ยงตำบลทุกตำบล

นโยบายที่สนับสนุนรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย

จะเห็นได้ว่าการใช้สถาบันที่หลากหลายในการพัฒนาการศึกษาย่อมเป็นแนวทางหนึ่งสำหรับการสนับสนุนเป้าหมายการศึกษาหลากหลายวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมการจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัจจุบันมีความหลากหลายในหลายพื้นที่ทั้งด้านการศึกษาสามัญ การศึกษาอาชีพ และการศึกษาศาสนา ที่จัดโดยหลายหน่วยงานหลายสถาบันทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ๆ ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ที่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของหน่วยจัดหรือสถาบันนั้น ๆ กล่าวคือ

การศึกษาสามัญ คือ การศึกษาตั้งแต่การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการอุดมศึกษา ที่จัดในศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์โรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

การศึกษาอาชีพ คือ การศึกษาและอบรมเกี่ยวกับอาชีพที่จัดในสถานศึกษาอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบ สถานประกอบการ และองค์กรชุมชนต่าง ๆ

การศึกษาศาสนา คือ การศึกษาที่จัดให้แก่บุคลากรทางศาสนาและประชาชน เพื่อการเรียนรู้และสืบทอดศาสนาที่จัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาศาสนาอิสลามจัดตั้งศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด (เราเงาะฮ์) ศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาคีกา) สถาบันการศึกษาปอเนาะ รวมทั้งในสถานศึกษาของรัฐ เอกชน (สอนศาสนาอิสลาม) และ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา สำหรับการศึกษา พระพุทธศาสนาจัดทั้งในสถาบันพระพุทธศาสนา ได้แก่ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาของสงฆ์ ภิกษุ และสามเณร และการศึกษาในศูนย์ การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่จัดโดยวัด รวมทั้งการเรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนที่จัดโดย คณะสงฆ์ ซึ่งเป็นการศึกษาของเด็กเยาวชน การศึกษาศาสนา ดังกล่าว มีรูปแบบของการเรียนรู้ที่ หลากหลายและแตกต่างกัน แต่ยังไม่มีความมาตรฐาน ไม่สามารถเชื่อมโยงและเทียบโอนกันได้ระหว่าง การศึกษาแต่ละระดับและประเภท เช่น อิสลามศึกษาในคาตีกา อิสลามศึกษาในสถาบันศึกษา ปอเนาะกับอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และโรงเรียนของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิชาพระพุทธศาสนาในศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วิชาธรรมศึกษา กับวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนต้องเรียนซ้ำในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสียเวลา และส่งผลให้ไม่ สามารถเรียนวิชาที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิตประจำวันได้

การส่งเสริมให้มีความหลากหลายของรูปแบบการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ดังกล่าวเป็น เอกลักษณะเฉพาะ โดดเด่นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ แตกต่างจากท้องถิ่นอื่นอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น จึงสมควรสนับสนุนส่งเสริมสถาบันและหน่วยงาน การศึกษาให้มีศักยภาพในการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ทั้งการศึกษาสามัญ อาชีพและศาสนา ให้ มีการเทียบโอนกันได้ระหว่างการศึกษาดียวกันและต่างรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย รวมทั้งบูรณาการสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรอิสลามศึกษา หรือวิชา พระพุทธศาสนาเข้ากับวิชาชีพและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของประชาชนส่งเสริมสถาบันการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการและคงเอกลักษณ์ ของท้องถิ่น โดยวิธีการคือ

- มีการออกแบบการเรียนรู้และหลักสูตรที่เชื่อมโยง เทียบ โอนกันระหว่างการศึกษาใน ระบบ การศึกษานอกกระบบการศึกษาและการศึกษาตามอัธยาศัย การทำงาน ทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพ และศาสนาจากในและต่างประเทศ

- จัดทำชุดการเรียนรู้สำเร็จรูปไว้ร่วมกัน ทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพและวิชาศาสนา เพื่อให้ ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างหลากหลาย ทุกสถานที่ ทุกเวลาและโอกาส ตามอัธยาศัยของผู้เรียนและ สภาพของท้องถิ่น

- มีการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ทั้งสถานศึกษาของรัฐ สถาบันศึกษาปอเนาะ คา ตีกา และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทั้งด้านสื่อ การเรียนการสอน ครูและบุคลากร รวมทั้งการสอนเสริมระหว่างปิดภาคเรียน

- จัดให้มีคณะกรรมการหลักสูตร/ เทียบ โอนผลการเรียนและประสบการณ์และการ ประเมินและทดสอบผลการเรียนอย่างต่อเนื่อง

- ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษา โดยพัฒนาครูให้มีความรู้ในการสอนภาษาไทยภาษา
มลายูหรือภาษาจีนกลาง รวมทั้งจัดให้มีการเรียนการสอนภาษามลายูและภาษาจีนกลาง เพื่อรองรับ
การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาคเป็นแนวทางการใช้ทุนทางสังคมวัฒนธรรมให้เกิดการ
พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในท้องถิ่น

- จัดทำหลักเกณฑ์ และวิธีการเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ ระหว่างวิชาสามัญ
วิชาชีพและวิทยาศาสตร์ ดังนี้

- อิสลามศึกษาในศาตีกากับอิสลามศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน
ของรับ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- อิสลามศึกษาในศาตีกากับอิสลามศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเอกชน
สอนศาสนาอิสลาม

- อิสลามศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะกับอิสลามศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานใน
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

- วิชาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
กับวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนของรัฐเอกชน และองค์กร
การปกครองส่วนท้องถิ่น

- วิชาธรรมศึกษา ตามหลักสูตรแม่กองธรรม กับวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- เทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนที่ไม่สำเร็จปริญญาตรีกับหลักสูตร วิชาใน
สถาบันอุดมศึกษาและเทียบโอนประสบการณ์/อาชีพและการฝึกอบรมในสถานประกอบการกับ
หลักสูตรอาชีวศึกษา และวิชาชีพ

- จัดตั้ง “คณะที่ปรึกษาการศึกษาและศาสนา” สำนักผู้ตรวจราชการ เขตตรวจราชการที่
12 (สภาอุลามาฮะฮ) เป็นคณะกรรมการ ฯ ของผู้ทรงคุณวุฒิด้านอิสลามศึกษาและศาสนาในสำนัก
ผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่12 มีหน้าที่ให้คำปรึกษา รับรองมาตรฐานและคุณภาพ
การศึกษา หลักสูตร การเป็นครูอิสลามศึกษา และจัดให้มีการทดสอบกลางอิสลามศึกษาใน
หลักสูตรและวิชาต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาอิสลามศึกษา

- ส่งเสริมสถานศึกษาอาชีวศึกษา ให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่หลากหลายเพื่อ
รองรับและพัฒนาอาชีพควบคู่กับการเรียนรู้ศาสนาของประชาชนในท้องถิ่น

- ส่งเสริมสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อชุมชนประเทศภูมิภาค
ที่มีความหลากหลายของหลักสูตร ทั้งด้านสามัญ วิชาชีพและศาสนา

- ขยายวิทยาเขตมหาวิทาลัยสงฆ์ เป็นศูนย์กลางการศึกษา อบรมพระพุทธศาสนา
สามารถรองรับความต้องการทางการอุดมศึกษาด้วยพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์และประชาชน
ในท้องถิ่น ประเทศและภูมิภาคได้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ

ด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกันขององค์กร

การใช้ทรัพยากรร่วมกันขององค์กร คือ การใช้ทรัพยากรร่วมกันของหน่วยงานที่มีอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา ทั้งที่เป็นทรัพยากรของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่น ๆ ทั้งด้านครู บุคลากร อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ สื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ และงบประมาณ เช่น การช่วยเหลือครูผู้สอนในวิชาที่ขาดแคลนระหว่างโรงเรียน การให้ยืมสถานที่ระหว่างโรงเรียนในระบบและนอกระบบ เป็นต้น

ปัจจุบันสถานศึกษาของรัฐและเอกชนมีทรัพยากรเพียงพอต่อการพัฒนาการเรียนการสอน แต่ยังคงขาดการบริหารจัดการที่เอื้อต่อกันและจำเป็นต้องบูรณาการให้สถานศึกษาทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนาและสถาบันสังคมที่จัดการศึกษา ได้ใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยให้ใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถาบันอื่น ๆ ที่จัดการศึกษา ทั้งด้านบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และงบประมาณ สร้างแรงจูงใจให้เกิดการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายทรัพยากรทางการศึกษาทั้งเครือข่ายสถาบันและบุคคล ที่เชื่อมโยงกันในทุกมิติ โดยวิธีการคือ

- สำรวจทรัพยากรทางการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมที่จัดการศึกษา ทั้งด้านบุคลากร อาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์
- จัดทำแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกันของสถานศึกษา ทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- จัดให้มีการใช้ครูและบุคลากรร่วมกัน โดยการหมุนเวียนครูช่วยสอนวิชาขาดแคลนระหว่างท้องถิ่น เช่น ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ อิสลามศึกษา ฯลฯ
- จัดให้ครูภูมิปัญญาได้มีบทบาทในการสอนทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย เช่น ครูคนตรีไทย ครูศิลปะ และอุตสาหกรรม เป็นต้น
- จัดให้มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ที่มีในท้องถิ่น เช่น อุทยานการศึกษา ในวัด พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดประชาชน เป็นต้น
- จัดตั้งศูนย์เครือข่ายเทคโนโลยีและสารสนเทศทางการศึกษา เชื่อมโยงระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา ตำบล และสถานศึกษา
- ขยายเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา อาชีพ และศาสนาให้ครอบคลุมในทุกตำบล

ค่านโยบายการสร้างสมานฉันท์เพื่อสันติสุขจากความเข้าใจเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การสร้างสมานฉันท์เพื่อสันติสุข คือ การดำเนินการให้ประชาชนทุกคนในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของความรัก ความผูกพัน ความไว้วางใจ ความเอื้ออาทรและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างและหลากหลายของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และความเชื่อของคนไทยในท้องถิ่น รวมทั้งข้าราชการและผู้ปฏิบัติงานทั้งที่มาจากต่างถิ่น และที่มีอยู่เดิม ส่งผลให้บางยุคสมัยก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข บางยุคสมัยก็บาดหมางกัน และจนกระทั่งปัจจุบัน กลายเป็นการหวาดระแวงและขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นความรุนแรงตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการลอบทำร้าย และทำลายทรัพย์สินทั้งของรัฐและประชาชนส่งผลให้เกิดความแตกแยกของคนในสังคม ที่เคยมีวิถีชีวิตอย่างสงบสุข และช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันอย่างต่อเนื่อง การมีความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น โดยมุ่งให้ประชาชนทุกคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข และยั่งยืน โดยสร้างความตระหนักและความเข้าใจที่ดีต่อกัน ส่งเสริมให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกันทั้งระดับสถาบัน ครอบครัว และบุคคล ตลอดจนยกย่องและสร้างแรงจูงใจแก่ตำบลที่เป็นแบบอย่างการเรียนรู้สู่ความสมานฉันท์ ควรมีการส่งเสริมกิจกรรมที่มีส่วนร่วมของประชาชน จากทั้งศาสนาอิสลามและพุทธศาสนา การจัดตั้งวิทยาลัยสันติสุขเพื่อเป็นศูนย์กลางและจัดกิจกรรมร่วมกันของข้าราชการ ผู้นำศาสนา และผู้นำชุมชน ที่มีกิจกรรมเคลื่อนย้ายไปตามแหล่งอบรมและเรียนรู้ต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับหลักสูตรและสภาพของท้องถิ่นการฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำศาสนา และผู้นำชุมชนร่วมกัน การส่งเสริมมาตรฐานการดำเนินงานของตำบล และคัดเลือกให้เป็นตำบลดีเด่นที่บุคลากรด้านการศึกษา มีบทบาทในการสร้างสันติสุข จัดให้มีกิจกรรมค่ายเยาวชน ผู้นำชุมชนและกิจกรรมอาสาสมัครกาดินแดน กีฬาเยาวชน กิจกรรมต่างๆ จัดกิจกรรมและการแข่งขันกีฬาเยาวชน กิจกรรมลูกเสือ ทั้งลูกเสือและเนตรนารีในโรงเรียน และลูกเสือชาวบ้าน สถานศึกษาสัมพันธ์ชุมชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษา วัฒนธรรม อาชีพในสถาบันศาสนาเป็นรายสัปดาห์รายเดือน การส่งเสริมการศึกษาของบุตรผู้เสียชีวิต หรือเด็กกำพร้าจากเหตุการณ์ความไม่สงบทุกคน ให้ได้รับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา การจัดตั้งโรงเรียนวิทยาศาสตร์ โดยพัฒนาจากโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมาชนนี อ.เมือง ยะลา ที่มีอยู่เดิมในพื้นที่เพื่อคัดเลือกนักเรียนจากทุกตำบลได้เข้าเรียนในลักษณะโรงเรียนประจำ การจัดตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ให้ครบทุกจังหวัดเพื่อรับเด็กด้อยโอกาส โดยเฉพาะเด็กกำพร้า ยากจน และได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบในท้องถิ่นได้เข้าเรียนลักษณะโรงเรียนประจำ การให้ทุนศึกษาต่อเยาวชนได้มีโอกาสศึกษาต่อ

ทั้งในและต่างประเทศ ในระดับอุดมศึกษาเพื่อนำความรู้ที่ได้รับกลับมาพัฒนาท้องถิ่น มีการเปิดโอกาสให้ตัวแทนภาครัฐ ความมั่นคงและฝ่ายปกครองมีโอกาสได้เข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษา เพื่อลดความแปลกแยก และสร้างความสมานฉันท์ในการพัฒนาการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน โดยมีสถานศึกษาเป็นแกนกลางในการประสานสัมพันธ์กิจกรรมเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ โดยจัดให้มีการ “ละหมาดฮายัต” ณ ศูนย์กลางของจังหวัด และสถานศึกษาและสถาบันสอนศาสนาทุกแห่ง กิจกรรมเยาวชนมุสลิมสัมพันธ์ของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สถาบันศึกษาปอเนาะ และตาดีกา เช่น การประกวดคัมภีร์อัลกุรอาน ร้องเพลงอนาซีด การบรรยายธรรม การจัดนิทรรศการ เป็นต้น จัดให้มีรายการสถานีโทรทัศน์เพื่อท้องถิ่น เพื่อการสื่อสารประชาสัมพันธ์เป็นภาษาไทย มลายู และจิงกลาง

ด้านวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

การวิจัยและพัฒนาเพื่อเศรษฐกิจและสังคม คือกระบวนการแสวงหาความรู้บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นเครื่องมือและกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันจะนำไปสู่ความมั่นคงในชีวิตทรัพย์สิน และประเทศชาติอย่างยั่งยืน ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ดังกล่าวมาข้างต้น นับได้ว่าเป็นวิกฤตครั้งร้ายแรงที่สุด ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และสังคมทุกภาคส่วนของสังคมในดินแดนแห่งนี้จากเดิมที่เคยเป็นจังหวัดชายแดนที่สมบูรณ์ หากแต่ในปัจจุบันประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ รายได้โดยรวมลดลง การลงทุนเพื่อการสร้างงานประสบอุปสรรค ธุรกิจสำคัญ ๆ ที่ทำรายได้ให้ให้แก่ประเทศทั้งชาวไทย พุทธ และชาวไทยมุสลิมลดลงตามลำดับ และบางแห่งต้องปิดตัวลงในที่สุด อาทิ ธุรกิจการท่องเที่ยว และธุรกิจยางพารา พืชเศรษฐกิจสำคัญอีกหนึ่งประเภทที่เป็นปัจจัยสำคัญของการขับเคลื่อนสร้างความมั่นคงให้แก่ภาคอุตสาหกรรมของประเทศ นอกจากนี้ยังมีกรณีเคลื่อนย้ายเงินทุนออกนอกพื้นที่ส่งผลให้เศรษฐกิจทางภาคใต้ซึ่งวิกฤตอยู่แล้ว ยิ่งวิกฤตมากยิ่งขึ้น

รัฐควรมีนโยบายเพื่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ด้วยการวิจัยและพัฒนาโดยมุ่งใช้การวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สนับสนุนส่งเสริมให้คนในชุมชนสร้างความรู้และกลไกการจัดการปัญหาของตนเอง รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการสร้างและการพัฒนาเครือข่ายการวิจัยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ทั้งในและต่างประเทศอย่างยั่งยืน เช่นการพัฒนาสถาบันการศึกษาจากท้องถิ่น คือ ให้สถาบันอุดมศึกษา วิทยาลัยชุมชน และสถานศึกษาอาชีวศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการวิจัยและส่งเสริมการวิจัย โดยสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคม และภูมิปัญญา ตำบล หมู่บ้าน และครอบครัว จัดทำแผนวิจัยแบบมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน 6 ด้าน คือ ด้านวิถีชีวิต ศาสนา วัฒนธรรม ด้านการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ ด้านธุรกิจบริการ ด้านอุตสาหกรรมการผลิต ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการ

ยกระดับภูมิปัญญาสู่นวัตกรรมและจัดโครงการวิจัยค้นแบบเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนด้านต่าง ๆ

มีการขยายเครือข่ายการวิจัยและพัฒนาทั้งภาครัฐ เอกชน ทั้งในและต่างประเทศอย่างต่อเนื่องโดยบริหารจัดการองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้รวบรวมงานวิจัยและพัฒนาที่ดำเนินการมาใช้ถ่ายทอดให้กับสังคมผ่านศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนาทั้ง 6 ด้าน ให้แก่ ประชาชน นักเรียน นักศึกษา โดยใช้การอบรม สัมมนา การเรียนในหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีทักษะในการประกอบการ เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Base Economy) ในการนี้มีการจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะธุรกิจบริการ และอุตสาหกรรมการผลิต (Business Incubator Center) เพื่อสร้างต้นแบบธุรกิจให้ผู้ประกอบการได้เรียนรู้ทั้งระดับวิสาหกิจชุมชนและ SMEs สำหรับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

การจัดการศึกษาให้ประชาชนได้รับบริการอย่างทั่วถึง โดยใช้พื้นที่ตำบลเป็นเป้าหมาย มีหลายหน่วยงานร่วมปฏิบัติทั้งภายในและภายนอก กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อความเป็นเอกภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง มีงานทำและเป็นศาสนิกชนที่ดี สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข จะต้องสร้างกลไกทางการบริหารและประสานงานให้มีผู้รับผิดชอบชัดเจน และสอดคล้องกับสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการต้องรับการถ่ายโอนภารกิจเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางอิสลามศึกษาในศูนย์บ่มศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิด (คาดีกา) จากกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งรับผิดชอบสถาบันศึกษาปอเนาะและสถานศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เรียนรู้ไม่ซ้ำซ้อน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดระบบบริหารให้มีเอกภาพด้วยการปรับโครงสร้างองค์กรและบุคลากรที่มีอยู่แล้วให้สามารถรองรับภารกิจที่เพิ่มขึ้น โดยปรับสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 เป็นหน่วยงานกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อำนวยการทั้งระบบข้อมูลการบริหารงานบุคคลและการบริหารงบประมาณ ให้มีผู้ทรงคุณวุฒิรับผิดชอบระดับตำบล ส่งเสริมความเข้มแข็งแก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นโยบายการพัฒนาหน่วยงานระดับเขตการศึกษาพื้นที่ชายแดนภาคใต้เช่นในปัจจุบันมีการปรับสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 ให้เป็น “ ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้” เพื่อเป็นหน่วยกลางในการประสาน กำกับ ติดตามรายงานผล และเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของหน่วยงาน/ สถาบันการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการ ผู้แทนผู้บริหารระดับสูงที่องค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการมอบหมาย และผู้แทนกระทรวงมหาดไทย 1 คน ร่วมเป็นคณะทำงานรวมทั้งสรรหาบุคลากรปฏิบัติงานในลักษณะประจำตามความจำเป็นกับภารกิจ มี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา ปัตตานี และนราธิวาส (6 เขตพื้นที่) โดยให้แต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีบุคลากรและกลุ่มงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับผิดชอบงานด้านการศึกษาเอกชน ทุกระดับ ทุกประเภท บูรณาการแผนปฏิรูปงานของตำบลในระดับเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาผู้ทรงคุณวุฒิรับผิดชอบตำบล พร้อมทั้งส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดอิสลามศึกษาให้สอดคล้องกัน มี กลุ่มงานการศึกษาเอกชนและมวลชนสัมพันธ์ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้มีอัตรากำลังตามปริมาณงานและคุณภาพของงาน มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ ตรวจสอบกลั่นกรอง กำกับ ติดตาม และสนับสนุนงานการศึกษาเอกชนทุกระดับ ทุกประเภท บูรณาการแผนปฏิบัติการตำบล พัฒนาหลักสูตรและเทียบโอนประสบการณ์ครูอิสลามศึกษา พร้อมทั้งประสานการปฏิบัติงานมวลชนสัมพันธ์ มีการ กำหนด “ผู้รับผิดชอบระดับตำบล” ซึ่งสรรหาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ยอมรับของชุมชน หน่วยงานและ สถาบันศึกษาในระดับตำบล เพื่อทำหน้าที่ประสาน บูรณาการเชื่อมโยง เกี่ยวกับข้อมูลและกิจกรรมในพื้นที่ตำบลที่รับผิดชอบ และการส่งเสริมภารกิจดำเนินงานของศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเน้นการอำนวยความสะดวกการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การรายงานผลการดำเนินงาน การสร้างความเข้าใจที่ดีในสังคม ตลอดจนดูแลสวัสดิการและสวัสดิภาพบุคลากร ดังนี้

การส่งเสริมภารกิจดำเนินงานของศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้เช่นจัดทำฐานข้อมูลกลางและจัดระบบการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหารเกี่ยวกับการศึกษาและบริบทที่เกี่ยวกับการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เป็นปัจจุบันถูกต้องและตรวจสอบได้ โดยใช้ข้อมูลระดับตำบล และข้อมูลจากฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ (GIS Data base) มีการบริหารงบประมาณ บูรณาการและวิเคราะห์แผนพัฒนาทุกหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อขอจัดตั้งงบประมาณ และจัดสรรและเบิกจ่ายงบประมาณความจำเป็นเร่งด่วนที่ได้มอบหมาย พร้อมทั้งติดตามการใช้งบประมาณให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส มีการบริหารงานบุคคล สามารถโยกย้ายและเสนอแต่งตั้งบุคลากรเป็นกรณีฉุกเฉิน/เร่งด่วน และมีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมทั้งตรวจสอบสืบข้อเท็จจริง กรณีได้รับการร้องเรียน ร้องทุกข์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่นักเรียนที่เกี่ยวข้อง และเสนอการพิจารณาความดีความชอบแก่ผู้ปฏิบัติงานสนองนโยบายให้ส่วนราชการของกระทรวงศึกษาธิการเป็นกรณีพิเศษ มีการรายงานการดำเนินการ กำหนดมาตรการการรายงานผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้แก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประจำทุกเดือน และรายงานผลต่อนายกรัฐมนตรี ในกรณีที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่น หรือในกรณีที่ต้องสั่งการเป็นพิเศษ มีการสร้างความเข้าใจที่ดีในสังคม จะต้องส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเพื่อ สร้างความเข้าใจที่ดีในลักษณะจัดกิจกรรมมวลชนสัมพันธ์ให้เข้าใจถึงประชาชนในพื้นที่ จัดเวที “ระดมความคิดเห็นเพื่อสร้างสันติสุขจังหวัด

ชายแดนภาคใต้” เพื่อสร้างความมีส่วนร่วมโดยการกำหนดประเด็นให้ผู้แทนชุมชน (นำศาสนา และองค์กรที่เกี่ยวข้องแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในมัสยิดเพื่อให้ ผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาได้สร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชน และสนับสนุนให้สถาบันการศึกษา กับชุมชน จัดกิจกรรมร่วมกันอย่างหลากหลาย มีการดูแลสวัสดิการและ สวัสดิภาพ เสริมสร้าง ขวัญและกำลังใจแก่ครูบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท ทั้งลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว ทั้งของ รัฐและเอกชน ในลักษณะจัดสวัสดิการให้แก่ครอบครัวที่เสียชีวิตจากการก่อความไม่สงบโดยบรรจุ สามี ภรรยา หรือบุตรที่มีคุณวุฒิการศึกษาเข้ารับราชการ หรือลูกจ้างเป็นกรณีพิเศษ ปู่นำแห่ง ีกรณีเสียชีวิตจากการก่อความไม่สงบและเพิ่มโควต้าความคิดความชอบ เช่นเดียวกับข้าราชการทหาร ค้ำรวจ เพิ่มวงเงินประกันชีวิตให้ได้รับประโยชน์มากขึ้น สนับสนุนค่าวิชาผู้มีความสามารถพิเศษ ด้านภาษามลายู พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรโดยจัดทัศนศึกษาดูงานทั้งในและนอกประเทศ หรือ อนุญาตให้ลาต่อเป็นกรณีพิเศษ

นโยบายการ สร้างขวัญและกำลังใจ

การสร้างขวัญและกำลังใจ คือ การบำรุงรักษา กระตุ้น และส่งเสริมเพื่อให้เกิดขวัญและ กำลังใจในการปฏิบัติงาน ผู้เรียนทุกคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ประสบเหตุการณ์ความไม่ สงบทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสงบสุข

ปัจจุบันมีบุคลากรและผู้เรียน ประสบเหตุการณ์ก่อความไม่สงบทั้งโดยทางตรงและ ทางอ้อม เช่น ถูกลอบทำร้ายจนเสียชีวิต ทูพพลภาพ โรงเรียนถูกเผา ทรัพย์สินบ้านเรือนถูก ทำลาย เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลกระทบต่อจิตใจอย่างรุนแรง อย่างไม่เคย ปรากฏมาก่อนเกิดความหวาดกลัว ไม่สามารถดำรงชีวิตและปฏิบัติงาน หรือการเรียนการสอนได้ อย่างมีประสิทธิภาพเหตุการณ์เหล่านี้ หากไม่รีบป้องกัน แก้ไขและเยียวยา ก็จะส่งผลต่อขวัญและ กำลังใจมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงจำเป็นต้องการสร้างขวัญและกำลังใจเช่น

การเพิ่มสวัสดิการเป็นกรณีพิเศษเพื่อช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ครูและบุคลากรทางการ ศึกษา ที่มีผลกระทบจากการก่อความไม่สงบ ได้แก่ การเพิ่มโควต้าการพิจารณาความคิดความชอบ เบี้ยเลี้ยงภัย งบประมาณช่วยเหลือครอบครัวผู้เสียชีวิต เงินทุนเลี้ยงชีพเพื่อช่วยเหลือเมื่อได้รับ บาดเจ็บทูพพลภาพ ทุนการศึกษาสำหรับบุตรครูและบุคลากรทางการศึกษาของผู้เสียชีวิต สามี ภรรยา หรือบุตรผู้เสียชีวิต ที่มีคุณวุฒิการศึกษาเข้ารับราชการ ลูกจ้าง กศน. รวมทั้งเพิ่มวงเงิน ประกันชีวิตเพื่อให้ได้สิทธิรับเงินมากขึ้น การจัดให้มีศูนย์บำรุงขวัญทันเหตุการณ์ในลักษณะของ หน่วยเคลื่อนที่เร็วในสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 และสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาทุกแห่ง เพื่อเยี่ยมเยียนและให้กำลังใจผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบได้ อย่างทันที เพื่อเยียวยาและฟื้นฟูจิตใจสำหรับครู บุคลากรและผู้เรียนที่ประสบเหตุการณ์ก่อความ ไม่สงบ จนได้รับบาดเจ็บและทูพพลภาพ หรือสูญเสียสมาชิกในครอบครัวได้แก่ การจัดทำ

ทะเบียนผู้ประสบเหตุเพื่อให้ความช่วยเหลือ การเยี่ยมบ้านการรวมกลุ่มฟื้นฟูจิตใจและบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน การติดตาม ดูแลให้ความช่วยเหลือต่อเนื่อง

การประสานการดำเนินงานกับฝ่ายรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยทั้งกองอำนาจการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.) จังหวัด และกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด เพื่อป้องกันและรักษาสวัสดิภาพทรัพย์สินของโรงเรียน ครู และนักเรียน ได้แก่ การจัดยานพาหนะรับ-ส่ง จัดหน่วยคุ้มกัน ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงทุกแห่ง การเร่งรัดให้มีระบบสื่อสารระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับจังหวัด เขตตรวจราชการที่ 12 เขตพื้นที่การศึกษาและตำบล การจัดระบบรักษาความปลอดภัยแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยจัดฝึกอบรมการป้องกันตนเองให้กับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาทุกคนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ออันตราย รวมทั้งจัดฝึกอบรมการป้องกันตัว มีการปรับปรุงและซ่อมแซมบ้านพักครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกแห่งที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ รวมทั้งที่มีสภาพชำรุดทรุดโทรม อันเสี่ยงต่อการได้รับการก่อเหตุความไม่สงบได้ รับโอนข้าราชการทหาร ตำรวจ ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาและหรือมีประสบการณ์การเป็นครู คณาจารย์เข้ามาเป็นครูและผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับ มีโครงการปลูกฝังและสร้างเจตคติที่ถูกต้องในการรักษา ศาสนาและพระมหากษัตริย์ แก่นักเรียน นักศึกษาในสถาบันการศึกษาทุกระดับ

นโยบายการปฏิรูปการศึกษาและหลักการพัฒนาระบบการศึกษารัฐ

การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ปัจจุบัน มีเป้าหมายคือ

1. การใช้ประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาระบบการศึกษาท้องถิ่น

การใช้ประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาระบบการศึกษาท้องถิ่นมีเป้าหมายคือรัฐต้องเข้าใจและมีแผนงาน โครงการรองรับความต้องการทางการศึกษาของประชาชนทุกคนให้ได้รับบริการทางการศึกษา ทั้งสายสามัญ วิชาชีพและวิทยาศาสตร์ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย และสามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้ การศึกษาทุกส่วนสามารถบูรณาการให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ ในด้านตัวชี้วัดรัฐจะต้องมีแผนงานรองรับความต้องการทางการศึกษาของประชาชนทั้งสายสามัญ วิชาชีพและวิทยาศาสตร์ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย และใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องประชาชนทุกคน มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงขึ้นและ ประชาชนวัยแรงงานจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความรู้ในการประกอบอาชีพและมีรายได้เพิ่มขึ้น

สำหรับนโยบายการใช้ตำบลเป็นพื้นที่เป้าหมาย คือ

รัฐให้ความสนใจการบริหารในเชิงพหุวัฒนธรรม โดยมีแผนการศึกษาที่บูรณาการศาสนา วัฒนธรรม และกีฬาในระดับตำบลทุกตำบล มีคณะกรรมการพัฒนาระบบการศึกษาตำบลเป็นกลไกการประสานงานการจัดการศึกษาระดับตำบลทุกตำบล นอกจากนี้ในด้านองค์กร หน่วยงานการศึกษา

สถาบันศาสนา สถาบันสังคมเป็นหน่วยจัดหรือส่งเสริมการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตาม ธรรมชาติ ทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพและศาสนา ทั้งนี้ผลในด้านการดำเนินการมีเป้าหมายให้ทุกตำบลมี แผนการศึกษาที่บูรณาการศาสนา วัฒนธรรมและกีฬาระดับตำบล ตำบลที่มีหน่วยจัดหรือส่งเสริม การศึกษาได้รับการจัดสรรและสนับสนุนทรัพยากรดีกว่าท้องถิ่นอื่น ได้รับการจัดสรรและ สนับสนุนทรัพยากรตามความต้องการบนพื้นฐานของความเป็นจริง

การส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาในรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย

การส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาในรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายจากนโยบายการ ส่งเสริมการศึกษาในท้องถิ่นปัจจุบันได้เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งด้านเอกลักษณ์และ ศาสนาในพื้นที่เช่น สถาบันและหน่วยงานการศึกษาทุกแห่งได้รับการส่งเสริมให้มีศักยภาพ ประสิทธิภาพและคงเอกลักษณ์ความหลากหลาย การมีหลักสูตรแบบใหม่ที่หลากหลายและ สอดคล้องกับวิถีชีวิต ศาสนา และวัฒนธรรมทั้งหลักสูตรสามัญ วิชาชีพและวิชาศาสนา มีการ พัฒนาคณาจารย์ในสถาบันศึกษาปอเนาะ ดาโต๊ะ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และสำนักเรียนธรรมศึกษาทั้งหลักสูตรปริญญาบัณฑิต ปริญญาตรี และ การอบรมและสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยมีชุดการเรียนรู้สำเร็จรูปทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพ และวิชาศาสนา ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้อย่างหลากหลาย ทุกเวลา ทุกสถานที่ และทุก โอกาส

มีหลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ในปีปัจจุบัน ทั้งนี้รัฐบาล ได้เน้นการศึกษาหลากหลายเพื่อให้โอกาสแก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะ โรงเรียนศาสนาเช่น อิสลามศึกษาในดาตากับอิสลามศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษาวิชาอิสลามศึกษาในดาตากับอิสลามศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม การศึกษาอิสลามศึกษาใน สถาบันศึกษาปอเนาะกับอิสลามศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลาม การศึกษาวิชาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรของศูนย์การศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียน ของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษาวิชาธรรมศึกษาตามหลักสูตรแม่กอง ธรรม กับวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนของรัฐ เอกชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านการ เทียบโอนผลการเรียน สำหรับผู้ไม่จบปริญญากับหลักสูตร วิชาใน สถาบันอุดมศึกษา เทียบโอนประสบการณ์การฝึกอบรมในสถาบันประกอบการ ความรู้วิชาชีพ ระหว่างการศึกษานอกกระบบ กับการศึกษาตามหลักสูตรอาชีวศึกษา หรืออุดมศึกษา สถาบันศึกษา ปอเนาะ ดาโต๊ะ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีศูนย์ พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และธรรม

ศึกษาทุกแห่ง ได้รับการอุดหนุนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีการพัฒนาตาดีกาให้สามารถจัดการศึกษาได้
อย่างมีคุณภาพทุกแห่ง จำนวน 1,597 แห่ง ทั้งบุคลากร อาคารสถานที่และวัสดุ ครุภัณฑ์
นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกช่วงชั้น ได้รับการสอนเสริม มีคณะกรรมการอิสลามศึกษา
และศาสนา (สภาอุลามาฮะฮ์) ในสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 ซึ่งมีหน้าที่ให้
คำปรึกษา รับรองมาตรฐาน คุณภาพการศึกษา หลักสูตร สื่อและครูอิสลามศึกษา สถาบันศึกษา
อาชีวศึกษาทุกแห่ง มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่หลากหลาย

สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกแห่ง มีหลักสูตรให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างหลากหลาย ทั้งด้าน
สามัญ อาชีพและศาสนา ได้รับการยอมรับทั้งในท้องถิ่น ประเทศและภูมิภาคจัดตั้งวิทยาเขต
มหาวิทยาลัยสงฆ์ และนโยบายบุตรผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบทุกคน ได้รับการศึกษา
อย่างน้อยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป้าหมายการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวคือ

- สถาบันและหน่วยงานการศึกษาทุกแห่ง ได้รับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน ทั้งด้าน
ครู อาคารสถานที่ และวัสดุ ครุภัณฑ์เพิ่มขึ้น มีศักยภาพ ประสิทธิภาพและคงเอกลักษณ์ความ
หลากหลาย

- ร้อยละ 80 ของบุคลากรที่ศึกษาต่อทั้งหลักสูตรปริญญาบัณฑิต ปริญญาตรี และการ
อบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้

- ตั้งแต่ในปี 2549 สามารถออกหลักเกณฑ์และวิธีการเทียบ โอนผลการเรียนและ
ประสบการณ์ในทุกสถาบันการศึกษาได้

- ตาดีกาทุกแห่งได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพทั้งบุคลากร อาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์

- ผู้เรียนเลือกเรียนหลักสูตรได้อย่างหลากหลายในสถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกแห่ง

- ผู้เรียนเลือกเรียนหลักสูตร ทั้งด้านสามัญ อาชีพและศาสนาที่หลากหลายในสถานศึกษา
ระดับอุดมศึกษาทุกแห่ง

- บุตรผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบทุกคน ได้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
จนจบมัธยมศึกษาตอนปลาย

- การรับรองมาตรฐานและคุณภาพ หลักสูตร สื่อ และการเป็นครูอิสลามศึกษาจาก
คณะกรรมการอิสลามศึกษาและศาสนา (สภาอุลามาฮะฮ์)

- มีนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกช่วงชั้น ได้รับการสอนเสริม (พิเศษ) ตาม
เป้าหมายทุกคน

- มีพระภิกษุ สามเณรและประชาชน ทั้งในและนอกสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษา
ในวิทยาเขตมหาวิทยาลัยสงฆ์อย่างน้อย 500 รูป/คน

การใช้ทรัพยากรในการพัฒนาร่วมกันในพื้นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีแผนการใช้
ทรัพยากรร่วมกันของสถานศึกษา ทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา

และสถาบันสังคมที่จัดการศึกษา ท้องถิ่นมีศูนย์เครือข่ายเทคโนโลยีและสารสนเทศทางการศึกษา ครอบคลุม เชื่อมโยงระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา ตำบล และสถานศึกษา ในทุกตำบลมีการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้อย่างน้อย ตำบลละ 3 แห่ง และสถานศึกษาทั้งในและนอกระบบทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และสถานศึกษามีการหมุนเวียนครูช่วยสอนสาขาวิชาขาดแคลนระหว่างสถานศึกษา

รัฐเริ่มพัฒนาจากการที่จัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน มีการใช้ประโยชน์จากศูนย์เครือข่ายเทคโนโลยีและสารสนเทศในเขตพื้นที่การศึกษา ตำบล และสถานศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่มีการหมุนเวียนครูช่วยสอนสาขาวิชาขาดแคลนระหว่างสถานศึกษา และทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา อาชีพและศาสนา ให้ครอบคลุมในทุกตำบลในรูปแบบต่าง ๆ

ด้านการสร้างสมานฉันท์เพื่อสันติสุขในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น

เป้าหมายที่สำคัญคือ

- จัดตั้งวิทยาลัยสันติสุขเป็นศูนย์อบรมและจัดกิจกรรมร่วมกันของข้าราชการ ผู้นำศาสนา และผู้นำชุมชน

- พัฒนาผู้นำศาสนา ผู้บริหารสถานศึกษา แกนนำเครือข่ายและผู้ผ่านการดูงาน ต่างประเทศ

- คัดเลือกตำบลดีเด่นที่บุคลากรด้านการศึกษา มีบทบาทเสริมสร้างสันติสุขในการบริการ การศึกษา

- เยาวชน ประชาชนมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน โดยร่วมกิจกรรมเข้าค่ายเยาวชน การร่วมกิจกรรมผู้นำชุมชน การร่วมกิจกรรมลูกเสือชาวบ้าน การร่วมกิจกรรมและแข่งขันกีฬาเยาวชน และกีฬาประชาชนในทุกตำบล การจัดให้มีสถานศึกษาจัดกิจกรรมสัมพันธ์กับชุมชน กิจกรรมศิษย์เก่า/ชมรมรักบ้านเกิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดตั้งโรงเรียนวิทยาศาสตร์ โดยพัฒนาจากโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ทราบรมราชชนนี อำเภอเมืองยะลา ในลักษณะของโรงเรียนประจำ เพื่อสร้างสมานฉันท์ เด็กกำพร้าจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบได้รับการช่วยเหลือให้ได้รับการศึกษา การจัดกิจกรรมละหมาดฮาอัดเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ณ ศูนย์กลางของจังหวัด ทุกจังหวัดและสถานศึกษาและสถาบันสอนศาสนาอิสลามทุกแห่ง จัดกิจกรรมเยาวชนมุสลิมสัมพันธ์

ตัวชี้วัดนโยบาย

- ข้าราชการ ผู้นำศาสนาและผู้นำชุมชนผ่านการอบรมและจัดกิจกรรมร่วมกันจากวิทยาลัยสันติสุข

- ผู้นำศาสนา ผู้บริหารสถานศึกษา แกนนำเครือข่ายทุกคนตามเป้าหมาย ได้รับการพัฒนา และผ่านการดูงานต่างประเทศ

- ตำบล ได้รับการส่งเสริมมาตรฐานและคัดเลือกให้เป็นตำบลดีเด่นที่บุคลากรทางการศึกษามีบทบาทเสริมสร้างสันติสุข

- เยาวชน ประชาชนทุกคนตามเป้าหมายมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน

- เยาวชนจากทุกตำบลได้เข้าเรียนในโรงเรียนวิทยาศาสตร์ตามเป้าหมาย

- เด็กกำพร้าจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ ได้รับการช่วยเหลือให้ได้รับการศึกษา

- นักเรียนและประชาชน ร่วมกิจกรรมละหมาดฮายัตเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถทุกปี

- มีเยาวชน นักเรียน นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมเยาวชนมุสลิมสัมพันธ์

การวิจัยและพัฒนาเพื่อเศรษฐกิจและสังคมมีเป้าหมาย มีการดำเนินงานทั้งการสำรวจข้อมูลและการวิจัย โดยสถาบันอุดมศึกษาและวิทยาลัยชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 6 ด้าน ได้ผลการวิจัยร่วมกับชุมชน 6 ด้าน ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. รายงานผลการวิจัยและพัฒนาด้านวิถีชีวิต ทักษะคิด ค่านิยมของประชาชนในหลายมิติ เช่น การนับถือศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่น รายงานผลงานวิจัยและพัฒนา

2. ด้านการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้จากผลผลิตในพื้นที่ ได้แก่ พืช ผลไม้ และปศุสัตว์ เป็นรายงานผลงานวิจัยและพัฒนา

3. ด้านธุรกิจบริการ ได้แก่ ฐานข้อมูลเศรษฐกิจภาคบริการในพื้นที่ 3 จังหวัด รายงานผลงานวิจัยและพัฒนา

4. ด้านอุตสาหกรรมการผลิต ได้แก่ ฐานข้อมูลภาคอุตสาหกรรมการผลิตทั้งระดับวิสาหกิจชุมชนและSMEs รายงานผลงานวิจัยและพัฒนา

5. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รายงานผลงานวิจัยและพัฒนา

6. ด้านการยกระดับภูมิปัญญาสู่นวัตกรรมและนำผลการวิจัยสามารถไปใช้พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สิ่งซึ่งวัดความสำเร็จคือ ได้ผลงานวิจัยที่ร่วมกับชุมชนในทุกด้าน ได้แก่ วิถีชีวิต การนับถือศาสนา ค่านิยม และทัศนคติของประชาชน การลดรายจ่ายเพิ่มรายได้จากผลผลิตในพื้นที่ ด้านธุรกิจบริการ ด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและมีการนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ระบบบริหารมีเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปัจจุบันคือมีการปรับสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 เป็นศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดน

ภาคใต้ มีระบบข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลที่มีมาตรฐานเดียวกัน ทั้งแนวตั้งและแนวนอน ทั้ง 257 ตำบล และสามารถบูรณาการแผนระดับตำบลที่มีผู้รับผิดชอบชัดเจน ชุมชนมีกิจกรรมสมานฉันท์ที่มีการแลกเปลี่ยนพบปะเครือข่ายทางการศึกษา ตามประเด็นที่กำหนด 40 ครั้ง/ปี แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้นำทางศาสนาในมัสยิด จัดกิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน โดยใช้วัดและสำนักสงฆ์ เป็นศูนย์กลาง มีบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความรู้ทางภาษามลายู เพื่อสร้างความเข้าใจกับชุมชน มีการติดตาม ประเมินผลอย่างทั่วถึง และรายงานผลที่มีประสิทธิภาพ และศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

รัฐจะต้อง มีศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทุกตำบลมีระบบข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลในแต่ละตำบลได้ บุคลากรทุกคนตามเป้าหมายได้รับการส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพ ประชาชนทุกคนในตำบลเข้าร่วมกิจกรรมสมานฉันท์ตามเป้าหมาย ทุกตำบล มีรายงานผลการติดตาม ประเมินผลการดำเนินด้านการศึกษา มีการสร้างขวัญและกำลังใจ เช่น มีศูนย์บำรุงขวัญเพื่อเยี่ยมเยียนและช่วยให้กำลังใจแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ ได้ทัน จัดสวัสดิการเป็นกรณีพิเศษเพื่อช่วยเหลือและเป็นที่กำลังใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เร่งรัดให้มีระบบสื่อสารระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับจังหวัด เขตตรวจราชการที่ 12 เขตพื้นที่การศึกษาและตำบล มีศูนย์ป้องกันและรักษาสภาพและทรัพย์สินของโรงเรียน ครูและนักเรียน มีระบบรักษาความปลอดภัย ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคนได้รับแจกอาวุธและเสื้อเกราะป้องกันตัว และรับการฝึกอบรมป้องกันตัวทุกเดือน ซ่อมแซมบ้านพักผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกหลังที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ และที่มีความชำรุดทรุดโทรม ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ได้รับการซักซ้อมทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการรักษาความปลอดภัย การป้องกันตนเอง การมีระเบียบในการป้องกันตนเองจากระบบการเยียวยาและฟื้นฟูจิตใจสำหรับครู บุคลากรและนักเรียนที่ประสบเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ

ผลที่ควรเป็นคือ ครู บุคลากร และนักเรียนทุกคนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบได้รับการเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือให้กำลังใจจากศูนย์บำรุงขวัญทุกศูนย์ ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ ได้รับสวัสดิการเป็นกรณีพิเศษ มีระบบสื่อสารระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับจังหวัด เขตตรวจราชการที่ 12 เขตพื้นที่การศึกษาและตำบล โรงเรียนทุกแห่ง ครูและนักเรียนได้รับการป้องกันและรักษาสวัสดิภาพและทรัพย์สิน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถหลีกเลี่ยงและป้องกันตนเองจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบได้ทุกครั้ง บ้านพักผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกหลังที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ ชำรุดทรุดโทรม ได้รับการปรับปรุง ซ่อมแซมอย่างมีประสิทธิภาพทุกแห่ง ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับอันตรายจาก

เหตุการณ์ก่อความไม่สงบและการลอบทำร้ายลดลง บุคลากรและผู้เรียนทุกคนได้รับการเยียวยา และฟื้นฟูจิตใจจากเหตุการณ์ความไม่สงบ

จากสภาพปัจจุบัน ปัญหา และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นที่คาดหวังว่าเมื่อได้มีการแก้ปัญหาและพัฒนา ด้วยนโยบายการศึกษาแนวทางการหลากหลายทางวัฒนธรรมจะสามารถเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคได้ไปในทางที่ดีขึ้น ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียนและประชาชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีนำไปสู่สันติสุขได้ดังนี้

1. ประชาชนทุกคนในสามจังหวัดชายแดนภาคได้ จะเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ได้รับบริหารทางการศึกษาจากรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา และสถาบันที่จัดการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพตลอดชีวิต ทั้งในระบบ นอกระบบ ตามอัธยาศัย ทั้งวิชาภาษาไทย ประวัติศาสตร์ และวิชาสามัญครบถ้วน ทำให้ปีการศึกษาของประชาชนสูงขึ้นเป็น 9.5 ปี ได้เรียนรู้วิชาชีพที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามความต้องการ และได้เรียนรู้ศาสนาที่ถูกต้อง

2. ประชาชนสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยในชีวิตประจำวันได้ มีความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่แท้จริง มีความรู้วิชาสามัญเป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ เป็นฐานของการเพิ่มรายได้ มีงานทำ มีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น รวมทั้งดำรงชีวิตตามครรลองของความดีงามบนพื้นฐานของการเป็นศาสนิกชนที่ดีในสังคม ส่งผลต่อความสงบสุขของบ้านเมืองและท้องถิ่น

3. มีตำบลเป็นฐานของการประสานงานและพัฒนาการศึกษา มีการประสานงานกับองค์กรที่มีอยู่อย่างหลากหลายได้อย่างใกล้ชิดและรวดเร็ว โดยขณะพัฒนาการศึกษาระดับตำบลที่มีตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษา สถาบันศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิในตำบล สามารถแก้ปัญหาและความต้องการทางการศึกษาของประชาชนและผู้เรียนได้ตรงประเด็น

4. มีความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ ทั้งด้านสถานศึกษาหรือสถาบันที่จัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน วัด มัสยิด โรงงาน โรงพยาบาล แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้านหลักสูตรที่มีความหลากหลาย ทั้งด้านวิชาสามัญ วิชาชีพและศาสนา เป็นหลักสูตรเพื่อผู้เรียนทุกคนอยากเรียนต้องได้เรียน ด้านวิธีการเรียนสำเร็จรูปเป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียน สามารถเรียนได้ในทุกที่ ทุกเวลาและทุกโอกาส ที่สอดคล้องกับความต้องการศักยภาพของผู้เรียน รวมทั้งมีการเทียบโอนวิชาที่เรียนกันได้ โดยเฉพาะวิชาอิสลามศึกษาในตาดีกา สถาบันศึกษาปอเนาะ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม กับวิชาอิสลามศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิชาตามหลักสูตรการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ธรรมศึกษากับวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันอื่น ๆ ที่จัดการศึกษา ผู้เรียนอาชีพนอกระบบ หรืออบรมในสถานประกอบการ สามารถนำผลการเรียนกับหลักสูตรอาชีพศึกษาหรือวิชาชีพอื่น ๆ ได้ ผู้ที่เรียนไม่จบปริญญา สามารถนำผลการเรียนมาเทียบโอนกันได้ ในสถาบันอุดมศึกษาต้องเข้าศึกษาต่อ ทำให้ผู้เรียนไม่ต้องเรียนซ้ำ ลด

ความเครียด และมีความสุขกับเรียนตามความถนัด และความต้องการ บนพื้นฐานของการดำเนินชีวิตประจำวัน

5. มีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันทั้งด้านอาคาร สถานที่ ครูและบุคลากร สื่อและวัสดุ ครุภัณฑ์ รวมทั้งงบประมาณ ทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด มัสยิด สถานประกอบการ แห่งเรียนรู้และหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ประหยัดงบประมาณ เวลา และค่าใช้จ่ายโดยรวม รวมทั้ง การใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่ามากขึ้น ผลประโยชน์จะเกิดกับผู้เรียนและประชาชนมากขึ้นในที่สุด

6. มีการจัดกิจกรรมนำไปสู่ความสามัคคีกันอย่างหลากหลายแก่เยาวชน /ประชาชนทั้งตำบลในทุกตำบล ก่อให้เกิดความรักความเข้าใจ ความผูกพัน ความเอื้ออาทรและช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันทั้งการจัดวิทยาลักษณ์สันติสุขเป็นหน่วยอบรม พัฒนาและแลกเปลี่ยนกิจกรรมของผู้นำจากองค์กรต่าง ๆ มีตำบลดีเด่นที่มีบุคลากรมีบทบาทเสริมสร้างสันติสุขในการบริการการศึกษา การอบรมเยาวชน การแข่งขันกีฬาเยาวชน /ประชาชน การเข้าค่ายลูกเสือ การมีโรงเรียนวิทยาศาสตร์ที่มีนักเรียนมาจากทุกตำบลเป็นต้น

7. มีผลการวิจัยและพัฒนาเพื่อเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น ผลการวิจัยนำไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคมและท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เศรษฐกิจดี มีรายได้เพิ่มขึ้นและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เกิดการขยายผล ก่อให้เกิดความยั่งยืนทุกด้าน

8. เกิดการปรับระบบบริหารการศึกษาที่มีเอกภาพที่สอดคล้องกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากท้องถิ่นอื่น มีศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาภาคใต้ที่พัฒนาจากสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 ที่เชื่อมโยงหน่วยงานการศึกษาอย่างมีเอกภาพ ทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการทั้งในระดับจังหวัด เขตพื้นที่การศึกษา และตำบล มีหน่วยงานรับผิดชอบการศึกษาเอกชนและมวลชนสัมพันธ์ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อรองรับการศึกษาของเอกชนอิสลามศึกษาในทุกประเภท

9. ครู บุคลากรการศึกษาและผู้เรียน ได้รับการบำรุงขวัญอย่างต่อเนื่อง ทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยเฉพาะผู้ประสบเหตุการณ์ความไม่สงบ ทั้งโดยตรงและทางอ้อม เป็นเหตุให้ผู้สูญเสียชีวิต สามี ภรรยา บุตรและทรัพย์สิน ทั้งการจัดสวัสดิการพิเศษในรูปแบบต่างๆ การได้รับโควตา การพิจารณาความดีความชอบ การเพิ่มเงินเดือนเลี้ยงชีพ การรับสามี ภรรยาหรือบุตรผู้เสียชีวิตเป็นข้าราชการหรือลูกจ้าง การแจกอาหารและเสื้อเกราะป้องกันตัว การมีหน่วยคุ้มกันป้องกันภัย การมีระบบและเครื่องมือสื่อสารครบถ้วน การซ่อมแซมและปรับปรุงบ้านพักครู การฟื้นฟูและเยียวยาผู้ประสบเหตุการณ์ไม่สงบอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่งผลให้ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนมีขวัญและกำลังใจมีความมั่นใจในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น สังคมสงบสุขเพิ่มขึ้น อันจะส่งผลต่อสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในที่สุด

กล่าวได้ว่า หากได้มีการดำเนินการดังกล่าว ทำให้ประชาชนได้เรียนรู้รูปแบบบูรณาการ สังคม วัฒนธรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายอย่างมีความสุข มีความรู้ทั้งภาษาไทย ประวัติศาสตร์ วิชาสามัญ วิชาชีพและศาสนา เศรษฐกิจดี มีงานทำ และมีรายได้เพิ่มขึ้น ปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนจะหมดไป ขวัญกำลังใจครู บุคลากรและผู้เรียนมีมากขึ้น เกิดการผนึกกำลัง ความรักความผูกพัน และความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดสันติสุขในดินแดนสามจังหวัด ชายแดนภาคได้อย่างยั่งยืน

ประมวลสรุปแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษา

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคได้ครอบคลุมจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาสเป็น ดินแดนแห่งอารยธรรมที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม รองลงมานับถือศาสนาพุทธ และอื่น ๆ มีอาชีพส่วนใหญ่ทางการเกษตรมีทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายและความแตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนา และ วัฒนธรรม แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขมาแต่อดีต รวมทั้งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญใน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในฐานะที่เป็นจังหวัดชายแดนที่ มีเอกลักษณ์พิเศษแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น โดยจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพและศักยภาพในการดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุข ในจำนวนทรัพยากรและ งบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการทั้งด้านบุคลากร อาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์

อย่างไรก็ตาม ความสงบสุขของประชาชนดังกล่าวได้เปลี่ยนไปในปัจจุบัน มีการลอบทำร้ายและทำลายทรัพย์สินและความมั่นคงของรัฐและประชาชนอย่างต่อเนื่อง เด็กและเยาวชน บางส่วนยังขาดโอกาสในการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ประชาชนยังขาดการพัฒนา อาชีพส่งผลให้มีรายได้ต่ำ ยังคงมีปัญหาในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและทำความเข้าใจซึ่งกัน และกัน กระบวนการเรียนรู้ยังขาดบูรณาการระหว่างการศึกษา อาชีพ กับการศาสนาที่เป็นวิถีชีวิต ของประชาชนในท้องถิ่น ยังมีการสอนศาสนาในทางที่ผิดและใช้เป็นเครื่องมือของกลุ่มทำลายความ มั่นคงของประเทศ ขาดการบูรณาการและการระดมทรัพยากรมาใช้ร่วมกันในการจัดการศึกษา ศาสนาและอาชีพ ทั้งด้านบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์และงบประมาณ การศึกษายังไม่ สามารถเสริมสร้างให้เกิดความสมานฉันท์อย่างเป็นรูปธรรม ขาดการวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งขาดระบบบริหารและการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์พิเศษที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น นอกจากนี้ ในการพัฒนายังไม่ให้ความสำคัญกับองค์กรในระดับตำบลเท่าที่ควรในฐานะที่เป็นองค์กรที่ใกล้ชิด กับประชาชนมากที่สุด ปัญหาดังกล่าว หากไม่รีบแก้ไขก็จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และ

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาต่าง ๆ สามารถแก้ไขได้ด้วยระบบการจัดการศึกษาที่เข้มแข็งที่จะเป็นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ และความมั่นคงได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาและให้การศึกษาเข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ สอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรมและความหลากหลายของท้องถิ่น ให้การศึกษาเป็นเครื่องมือและกลไกเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความมั่นคงนำไปสู่สันติสุขและความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน รัฐจึงมีนโยบายพัฒนาการศึกษาแนวพหุวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาชายแดนภาคใต้ และปัจจุบันเยาวชนในชายแดนภาคใต้ได้เรียนรู้ทั้งวิชาสามัญวิชาชีพและศาสนามีเศรษฐกิจดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นำพาสังคมสันติสุข ดังนั้นการจัดการศึกษาที่เป็นเป้าหมายคือการศึกษาต้องให้จัดการศึกษาอย่างทั่วถึง มีการศึกษาเฉลี่ย 9.5 ปี ได้เรียนวิชาภาษาไทย ประวัติศาสตร์และวิชาสามัญอย่างครบถ้วน เรียนรู้วิชาชีพที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และเรียนรู้ศาสนาที่ตนนับถืออย่างถูกต้องและเรียนรู้สังคมท้องถิ่นผ่านการเรียนวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านหลักสูตรสังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งการมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีงานทำ เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เป็นศาสนิกชนที่ดีก่อให้เกิดสังคมสันติสุข

เป้าหมายที่วางไว้เบื้องต้นในเชิงปริมาณคือเยาวชนในวัยเรียนได้รับการศึกษาภาคบังคับกับทุกคน ประชาชนในวัยแรงงาน ร้อยละ 50 ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประชาชนวัยสูงอายุทุกคนได้รับการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งด้านสามัญ วิชาชีพและศาสนา รัฐต้องมีการพัฒนาการศึกษาชายแดนภาคใต้ให้มีคุณภาพคือเยาวชนทุกคนมีความรู้ครบถ้วน ทั้งวิชาภาษาไทย ประวัติศาสตร์และวิชาสามัญ มีความรู้และความเข้าใจทางศาสนาที่ถูกต้อง และมีทักษะทางอาชีพ ประชาชนในวัยแรงงาน สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยในชีวิตประจำวัน เป็นศาสนิกชนที่ดี มีทักษะทางอาชีพและมีงานทำ สามารถเลือกเรียนได้ตามอัธยาศัยและความต้องการทั้งด้านสามัญ วิชาชีพและศาสนา

ปัจจุบันการจัดการศึกษาชายแดนภาคใต้มีมาตรการพัฒนาสู่การเรียนรู้ที่หลากหลาย เข้าถึงมวลชนจำเป็นต้องใช้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง มุ่งให้คนทุกคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพทั้งด้านสามัญ วิชาชีพ และศาสนา มีความรู้ความสามารถ และสามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกันได้อย่างถูกต้องชัดเจน เป็นเครื่องมือประกอบอาชีพและเพิ่มรายได้ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมบนพื้นฐานของศาสนาที่ถูกต้องที่ตนนับถือ

มีนโยบายใช้ตำบลเป็นพื้นที่เป้าหมาย มุ่งให้เกิดบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกันในตำบล ทั้งหน่วยงานและบุคลากรของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทุกภาคส่วน โดยจัดทำแผนการศึกษาที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา บนพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นรายตำบล บูรณาการบริหารและการจัดการศึกษาให้เข้าถึงทุกตำบล และจัดให้กลไกการประสานงานระดับตำบลที่เชื่อมโยงทุกมิติ

ส่งเสริมให้มีการจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยส่งเสริมสถาบันและหน่วยงานการศึกษาให้มีศักยภาพในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาสามัญ อาชีพ และศาสนา ให้มีการเทียบ

โอนกัน ได้ระหว่างการศึกษารูปแบบเดียวกันและต่างรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย รวมทั้งบูรณาการสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรอิสลามศึกษา หรือวิชาพุทธศาสนาเข้ากับวิชาชีพและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชนส่งเสริมสถาบันการศึกษาที่ต้องสนองความต้องการและคงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้ง การจัดตั้งสภาอูลามา เพื่อเป็นที่ปรึกษาและมีมาตรฐาน คุณภาพของหลักสูตรอิสลาม สื่อ และครู มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันขององค์กร โดยให้ใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งสภาของรัฐเอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถาบันอื่นๆ ที่จัดการศึกษา ทั้งด้านบุคลากร อาคารสถานที่วัสดุครุภัณฑ์ และงบประมาณ สร้างแรงจูงใจให้เกิดการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายทรัพยากรทางการศึกษาทั้งเครือข่ายสถาบันและบุคคลที่เชื่อมโยงกันในทุกมิติ

นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญต่อ การสร้างสมานฉันท์เพื่อสันติสุข มุ่งให้ประชาชนทุกคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมสามารถอยู่ร่วมกัน ได้อย่างสันติสุขและยั่งยืน โดยให้สถาบันอุดมศึกษาและวิทยาลัยชุมชนเป็นเจ้าภาพ สร้างความตระหนักและความเข้าใจในคุณค่าของความหลากหลายของเชื้อชาติ และวัฒนธรรม ส่งเสริมความเข้าใจที่ดีต่อกัน ส่งเสริมให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันทั้งระดับสถาบัน ครอบครัวยุ และบุคคลตลอดจนยกย่องและสร้างแรงจูงใจแก่ตำบลที่เป็นแบบอย่างการเรียนรู้สู่ความสมานฉันท์

รัฐจำเป็นต้องมีการวางแผนทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นฐานการเรียนรู้สังคมหลากหลายวัฒนธรรม มุ่งใช้การวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดย สนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาเพื่อระดับความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบนพื้นฐานความรู้หลากหลายทางวัฒนธรรม สนับสนุนส่งเสริมให้คนในชุมชนสร้างความรู้และกลไกการจัดการปัญหาของตนเอง รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการสร้างและพัฒนาเครือข่ายการวิจัยร่วมกับหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ เอกชน ทั้งในและต่างประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาการศึกษาในชายแดนภาคใต้ดังกล่าวส่วนหนึ่งจำเป็นต้องมีการปรับระบบบริหาร โดยมีการ มุ่งสร้างกลไกการบริหารการศึกษาในพื้นที่ให้ประสิทธิภาพสอดคล้องกับสภาพทางสังคม วัฒนธรรม เช่นนโยบายการปรับสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 เป็นศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้ การ ปรับองค์กรสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาทุกแห่ง เพื่อมีการเอื้อต่อการจัดการศึกษามีลักษณะพิเศษสร้างเครือข่ายการทำงานในการบริหารจัดการศึกษา ให้เชื่อมโยงช่วยเหลือเกื้อกูลและสัมพันธ์กัน อันจะทำให้เกิดพลังและศักยภาพในการปฏิบัติงานร่วมกัน และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ทันการ เกิดเอกภาพ และคล่องตัว ทั้งด้านเทคนิคและวิธีการ รวมทั้งเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารที่ทันสมัย ทั้งในและนอกระบบระหว่างเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน

องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถานประกอบการ สถาบันศาสนา และสถาบันอื่น รวมทั้งส่วนราชการตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และชุมชน โดยจัดให้มีการประสานเชื่อมโยงกัน

ในด้านการจัดการศึกษาที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬาที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของท้องถิ่น โดยใช้ตำบลเป็นพื้นฐาน ควรมีนโยบายการปรับระบบบริหารและการจัดการศึกษา มีการปรับสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 เป็นศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนใต้ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพทั้งด้านบุคลากร เทคโนโลยี วัสดุครุภัณฑ์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจการดำเนินงานและมีนโยบายเพิ่มศักยภาพของสำนักงานเขตการศึกษาทุกเขต โดยเพิ่มตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่และกลุ่มงานรับผิดชอบการศึกษาเอกชน อิสลามศึกษา พุทธศาสนาและกิจการพิเศษการส่งเสริมการเรียนหลักสูตรพหุวัฒนธรรมเพื่อสันติในภาคใต้ รวมทั้งให้มีการมอบอำนาจบริหารบุคคลและงบประมาณให้กับผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาเป็นพิเศษให้สอดคล้องกับการภารกิจที่ปฏิบัติสามารถแก้ปัญหาทางการบริหารได้อย่างคล่องตัว โดย จัดให้มีคณะกรรมการพัฒนาศึกษาระดับตำบลเพื่อรับผิดชอบประสานงานการศึกษาระดับตำบลที่เชื่อมโยงกับภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่นๆ ที่จัดการศึกษา ทั้งในและนอกระหวงศึกษาธิการ ด้านกิจกรรมมีการจัดกิจกรรมเยาวชนสัมพันธ์ของนักเรียนเช่น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สถาบันศึกษาปอเนาะ และตาดิกา เป็นต้น